

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo

četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 10. decembra 1924.

Št. 50.

Deželni proračun.

Naša krona se je po desetih letih toliko ustalila, da izključuje vsako špekulacijo. Nastopa zopet čas, ko more vsak računati za leta naprej in štediti. Ni se mu treba več bati, da bo v par mesci izgubil vse, kar je naložil v hranilnici, in postal še večji berač nego prej. Ustališev krona je za posamezno, deželno in državno gospodarstvo velike važnosti, ker je ustvarjen temelj, na katerega se da zidati. Na ta temelj je začela zidati tudi koroška vlada, ki je predložila prve dni tega mesca po 11 letih deželnemu zboru prvi redni proračun, ki ga je odkazal finančnemu odboru. V času popolnega absolutizma med vojno se proračuni niso predlagali, po vojni pa vsled hitrega propadanja krona niso imeli smisla, ker so se v tem času že v par tednih valutne razmere toliko izpremenile, da je bil vsak trud zastonj. O številčni strani proračuna se bavimo na drugem mestu, tukaj nas zanima predvsem, kako je finančni referent utemeljeval zdatno povišane posamezne postavke, kje in kako bi se dalo dobiti kritje za preko 34 milijard primanjkljaja.

Pred prehodom na dnevni red so socialdemokrati zahtevali z ozirom na veliko bedo brezposelnih takojšnjo izplačilo 70 milijonov kron — se jim niti poznalo ne bo — in za prihodnje leto določitev postavke pol milijarde. Število brezposelnih se je v zadnjem času zelo pomnožilo ter se še bo, ko zunaj ne bo mogoče več delati. Krščanski socialc je predlagal v proračun posebno vsoto, s katero bi se dale nagrade vsem onim uslužbencem, ki služijo več kot 5 let pri enem gospodarju. Misel je dobra, ali kmet v času gospodarskega propadanja in visokih mezd in davkov tega ne zmore. Te nagrade bi davkoplačevalec sicer ne plačeval neposredno svojim poslom, pač pa posredno z drugimi davki.

Poročevalec dr. Reinprecht je utemeljeval potrebo hitre rešitve proračuna, da morejo davčne oblasti pravočasno predpisati davke in preskrbeti denar, drugič pa z ozirom na občine, kojih je še 60, ki še nimajo sprejetega proračuna, katere pozivlja, da se požurijo in spravijo finančne zadeve v red. Kako naj uspeva občina, ako nima proračuna?

Izdatki vseh postavk so se zvišali, seve tudi dohodki, vendar ne v toliki meri kakor izdatki. Deželi se je naprtilo deželno zastopstvo; od 1. septembra 1924 mora dežela skrbeti za vse člane deželne vlade razen za deželnega glavarja, kar opravičuje povišek za 344 milijonov. Deželna uprava potrebuje več denarja, ker so se uredile tega leta plače uradnikom in zenačile z državnimi uradniki na podlagi zveznega zakona. Ker se dežela ni mogla znebiti stroškov za odgonstvo, ki pripada državi, se je moralo pridejati poglavju „varnost“ 15 milijonov.

Povišek postavke stavbinstvo za 4.811,865.000 K je utemeljeval poročevalec s povišanjem plač in cen stavbinskega materiala. Deželne ceste so v mizernem stanju ter potrebujejo nujnega popravila. Sicer se cestna mizerija s to vsoto ne bo dala še popolnoma odpraviti, vendar so popravila v toliko nujno potrebna, da ne bo preveč trpel promet. Ceste so največ razdrli tovorni avtomobili, ki se upajo že na vsako cesto, četudi ni podzidana. Te naj se temeljito obdači. Poročevalec protestira proti prevozu tovorov z avtomobili, ki jemljejo železnici zaslužek.

Poglavje pouk zahteva 10 milijard več, ki pojdejo vse za izboljšanje učiteljskih plač. Postavka poljedelstvo se zviša za 3/4 milijarde. Ako se pomisli, da je povzdiga gospodarstva najvažnejša naloga dežele in države, je to vse premalo. Kje drugje naj bi se še črtalo in tukaj nekoliko pridejalo. Za uradnike nočejo zaostati zdravniki in strežniki v bolnicah. Poleg tega so se podražile življenske potrebščine, marsikje je treba dozidati in popraviti in nakupiti novo perilo. Zato se je tudi postavka dravstvo zvišala, isto tako za socialno skrbstvo. Novo poglavje tvori vrnitev posojil. Prvi obrok za v letih 1921 in 1923 najeta posojila poteče prihodnje leto. Skupno bo v prihodnjem letu tedaj približno 19 milijard več izdatkov kot letos.

Važno je, kje dobiti za vse te ogromne milijarde kritje. Poročevalec priporoča, da se zviša davek na avtomobile in v bolnišnicah oskrbovalnina. On je proti temu, da se odpravi davek na tujce, kar nekateri nameravajo doseči, ker nato nobena dežela ne misli. Dohodki

in pristojbine od zapuščin in prevzetja istih se bodo povišali na 2 milijardi. Dežela ima dobiti pa še od države večjo svoto, katero so se doslej branili izplačati in za katero se še vrše pogajanja v ministru. V prihodnjem letu ima dobiti dežela od države 36 milijard, vendar še ni gotovo, bodo li davkoplačevalci to prenesli.

Kljub vsemu temu ostane še primanjkljaj 34 milijard. Kje dobiti kritje zato? Država nima, v deželi sami ni dobiti kreditov, tudi v inozemstvu ne. Poskušalo se je že na vse načine, a brez uspeha. Razen tega bi dežela previsokih obresti ne prenesla.

Seja deželnega kulturnega sveta dne 20. novembra 1924

(Konec.)

Kmetijske podružnice.

V deželi je 119 kmetijskih podružnic. Letnih doneskov je zaostalo za l. 1923 6,379.000, za l. 1924 24,864.000 K. Žal je več podružnic, ki vse leto ne prirede nobenega zborovanja; vse leži na predsedniku ali tajniku podružnice. Kot letni donesek se je pobiralo 15.000 K; ko bi se ta donesek redno plačeval, bi se list lahko izdal dvakrat v mescu (Slovenci seve obžalujemo, da kulturni svet nima nobene strokovne moči, ki bi bila večša slovenskega jezika; obžalujemo tudi, da je list samo nemški. Zeleti pa je, da kmetijske podružnice na naših tleh vsekakor prirejajo svoja zborovanja in naj se pozivlja kulturni svet, da tja pošlje svoje strokovnjake. Nekateri naših ljudi bodo razumeli, drugim pa naj kak Slovenec tolmači. Le tako dokažemo potrebo slovenskega uradnika. Strokovnjak potem zamore dati potrebna pojasnila, ki jih drug govornik ne more. Kurze za kmetijsko knjigovodstvo pa lahko sami prirejamo, kakor hitro se bodo dobile potrebne tiskovine. Zlasti odborniki posojilnic, ki so knjigovodstvu že nekoliko večji, naj se zato zanimajo.)

Pirschl (Kotiče) priporoča, da bi se dobeskno stopnjevali po obsegu posestva: kdor ima večje posestvo, ima od kulturnega sveta več dobička in naj več plačuje.

PODLISTEK

Neapolitanski čudež.

(Poroča L. U., bivša gojenka „Narodne šole“ v St. Rupertu pri Velikovecu.)

Napoli, dne 10. X. 1924.

Šest ur železniške vožnje južno od Rima, ob vznožju znanega ognjenika Vesuva, polagoma dviguje se, obdano v obliki podkve od morskega zaliva, leži v pravilni legi pod izbornim podnebjem Neapela.

„Vedi Napoli — e muori.“

Tako rek. Po naše bi se reklo: Ako si videl ta raj, si videl najlepše na svetu.

V preteklih dneh je bilo.

Godba, umetniška razsvetljava, vrvenje ljudstva, arkade, polne nešteti električnih lučic. Tujec, ki se pripelje z električno po dolgi „via Duomo“, ostrmi, kaj je to?

Predvečer praznika sv. Januarija, jutri, 19. septembra se ima zgoditi čudež, ki se ponavlja

vsako leto na ta dan, namreč strjena kri tega svetnika, patrona mesta, ki jo hranijo v krasni prestolici, se spremeni v živo kri ter postane tekoča.

Dan slavnosti. Toplo južno solnce obseva mesto, po ulicah in trgih živahno vrvenje, električna se vrsti za električno, tudi jaz se vse dem v eno izmed njih šteje 10 „Al duomo“. Četrtrtino ure vožnje in obstane tik pred stolnico. Izstopim. Po krasnih stopnicah, ki vodijo do vhoda, vstopim pri vratih ob desni strani, ki vodijo skozi zakristijo v kapelo sv. Januarija, takozvano „capella del Tesoro“. Od znane gospe sem oskrbljena z vstopnico, s katero se mi dovoli vstop, grem v presbiterij, kjer je zbrana aristokracija, redovniki in redovnice različnih redov ter tujci. Od blizu in daleč pridejo romarji in kapela, ki ni majhna, večja kot marsikatera župna cerkev na Koroškem, — ima sedem oltarjev ter je zidana v obliki grškega križa —, je natlačeno polna, in kar jih ni našlo vstopa, ostali so v stolnici.

Pri stranskih vratih vstopi počasi in tiho

osem žen — stark. Oblečene so v črna oblačila, glavo pokrito s črnim pajčolanom. To so takozvane sorodnice velikega svetnika. Vsako leto zmanjka katera izmed njih, njen prostor zasede druga.

Devet je ura. Sprevod iz zakristije se prične pomikati. Na čelu seminaristi ter kleriki v belih raketih s finimi vezeninami, za njimi kanoniki, ki nosijo škofovska oblačila, s katerimi se ogne doprsni zlati kip svetnikov, z mitro bleščečo se dragocenih kamnov, nato zakladničar, visok cerkveni dostojanstvenik, s ključi, ki odprejo srebrno nicchio, v kateri se hrani pušica s krvjo. Med raznimi škofi, ki sledijo, visoka postava škofa tujca mons. J. Cieplaka, moskovskega nadškofa, ki je bil od boljševiške vlade pahnjen v ječo ter obsojen na smrt, vendar po posredovanju sv. Očeta pomilosten.

Zvonček zacinglja. Množica poklekne, srebrna nicchia (izg. nikija) je odprta — postavljena v sredino oltarja, ob zlati statui svetnikovi, ki so jo medtem prelati odeli v škofovski ornat,

Živinoreja.

G a g g l opozarja na pomanjkanje juncev, ki je nastalo vsled nove postave (Stierkörungsgesetz). Ljudje prodajajo potrjene bike mesarjem; naj se to zabrani in naj se določi gotova pristojbina za junce; zdaj nekateri zahtevajo 20, drugi pa kar 100 tisoč. Predsednik vzame stvar na znanje; objavilo se bo v listu poziv, naj gospodarji, ki prodajajo potrjenega junca, namero javijo kulturnemu svetu. Taks se pa ne more določevati, ker se mora za izborno plemensko žival več plačevati in po nekod mora štiri ali pet posestnikov imeti svojega skupnega junca, tu se mora tudi več zahtevati.

S a t t l e g g e r graja, da več kmetov svojih juncev sploh ni pripeljalo k potrjevanju, naj se jih strogo prisili.

M s r g r o r c: Potrjevanje se ni dosti naznanilo; ljudje niso bili obveščeni, zato ni njihova krivda. Naj se v bodoče skrbi, da se potrjevanje bolje publicira. Način, ki ga priporoča Pirschl, nam je simpatičen. Sploh pa je stvar tukajšnjega urada, da se poživi delovanje podružnic. Naj tukajšnji urad skrbi in posreduje, da pridejo na čelo podružnic gibčni ljudje.

M s r g r o r c še priporoča, da kulturni svet zavzame besedo k štrajkom, ki se naprej ponavljajo. Drugega sredstva nimamo nego javno mnenje. Kulturni svet je neodvisen dovolj, da ravno on spregovori jasno besedo. Naj predsedstvo do prihodnje seje pripravi primeren sklen.

Predsednik odgovarja, da je na to že mislil, a da ni hotel vladi delati težko; potem je tudi treba natančno poizvedeti razloge štrajka.

POLITIČNI PREGLED

Koroški deželni zbor se je sestal h kratkemu zasedanju 2. dec., da odkaže proračun za leto 1925 finančnemu odboru. Poročevalec je omenjal, da izdatki niso korakali s prejemki, ker je naprtla zveza deželi na rame odškodnino članom deželne vlade in drugo. Iz predložene proračuna se da posneti, da znašajo prejemki 101.619.280.000, izdatki 136.487.280 tisoč, tedaj primanjkljaj 34 milijard 868 milijonov kron. Kje dobiti za tako ogromno vsoto kritje? V podrobnosti so predvideni izdatki: deželno zastopstvo 1506 milijonov (letos 1162), deželna uprava 5795,16 milijona (4108,63), varnost 60 milijonov (45), stavbinstvo 18.660,10 milijona (13.846,235), pouk 62.718,17 milijona (52.492,07), poljedelstvo 9397,12 mil. (6177,90), sanitarne naprave 30.395,74 milij. (24.949,02), socialno skrbstvo 4437 milijonov (3169,042), umetnost in znanost 346,99 milijona (235,04), razno 106 milijonov (50), vrnitev posojil 2870 milijonov, oddaje 195 milijonov (3). Izdatki so se morali zvišati predvsem vsled višjih plač uradništva. Vsaj požrejo uradniki več kot polovico vseh izdatkov.

Avstrija. Vlada se bavi z zajezom draginje ter pravi, da bo poizkusila vsa sredstva, da cene ne bodo več stopale. — Na Nižjem Avstrijskem so se začeli zopet gibati učitelji. Se-

z dragoceno mitro. Sivolasi monsignor vzame pušico, jo pokaže zbranim, jo obrača, vendar črna masa v njej se ne spremeni. Še jo obrača ter obrača, a vedno isto.

„Gloria patri...“ se zasliši glas duhovnikov v beli štoli, „sicut erat in principio...“ odgovarja množica. „San Gená“ (izg. Žená — Sv. Januarij) vskliki iz množice. Prično molit: litanije. „Ora pro nobis — ora pro nobis.“

In zopet: „Ave Marija“ itd. Nič — nič. Starke-sorodnice v prednji vrsti postanejo nemirne, se vzdigajo, se vsedajo, vzklikajo, postanejo nestrpne, črna masa v pušici se ne gane — potrpežljivosti je konec, ter prav po italijanski navadi pričnejo grajati: „Faccia gialla, te cmuove a far stu miracolo, te cmuove...“ (Obraz rumeni, hiti narediti ta čudež, hiti!)

Vmes zopet se slišijo odlomki molitve. Duhovnik drži še vedno pušico, proti ljudstvu obrnjen. Nič se ne spremeni. Izmed molitve zopet vskliki: „San Gená, fa o miracolo, san Gená, san Gená, spicciate...“ (sveti Žená naredi čudež, požuri se!). „Gloria patri... Jo credo...“

veda so na dnevnem redu zopet pristojbinske zahteve. Plače hočejo imeti zvišane. Vladi so stavili rok do 10. t. m., da bodo štrajkali, ako se jim ne ugotovi. Štrajk je najbolj učinkovito sredstvo. Poštni uradniki s sedanjimi plačami tudi niso več zadovoljni. Kmalu bomo sanirani, ako pojde tako naprej. — Ko je parlament pretekli teden obravnaval zakon o brezposelni podpori, so začeli komunisti — soc. listi pravijo, da brezposelni ali lenuhi — razgrajati na galeriji, da se je morala seja prekiniti in galeriji izprazniti. Ti ljudje imajo časa dovolj, posedati ure na galeriji.

Občinske volitve na Spodnjem Avstrijskem so se vršile 30. nov. Ako se uvažuje, da se je število mandatov zvišalo od 18.882 na 19.008, so dosegle meščanske stranke velik prirastek — 156 mandatov več —, dočim so socialisti pridobili le 2 mandata. Socijaldemokratska stranka izgublja v industrijskih krajih, zato pa pridobiva med kmečkim prebivalstvom. Isti proces se opaža v vseh deželah. Komunisti so izgubili 6 mandatov.

Nasilje proti primorskim Slovanom. Tržaški prefekt je izdal pred kratkem okrožnico, s katero se prepovedujejo vse dramske predstave v slovenskem in hrvaškem jeziku. Temu odloku je sledilo novo kulturno nasilje. Šolske oblasti so razposlale okrožnico, ki se tiče takomenovanih „dodatnih ur“, med katerimi se je poučevala slovenščina oz. hrvaščina, toraj materinski jezik. Med poukom slovenščine ali hrvaščine se ne sme rabiti nikaka knjiga niti učiti pisanje. Pouk se ima vršiti le na način ustmenih razgovorov med učitelji in učenci. Prva odredba se je teden pozneje preklicala.

Poskus komunističnega prevrata na Estonskem. Dne 1. decembra so skušali komunisti v Revalu nasilnim putem vreči sedanjo vlado ter uvesti sovjetski režim. Najprej so napadli postajo, potem poštno poslopje, končno pa je grupa komunistov zasedla stanovanje vladnega predsednika, ki se je prevratnikom še pravčasno skrnil. Nekaj komunistov je ubilo na cesti železniškega ministra. Proti upornikom je nastopilo vojaštvo s oklopnimi avtomobili. V boju je bilo ubitih 20 vojakov, 18 policistov in okrog 70 komunistov. Po hudem boju je bil upor končno zadušen. Upor je povzročil znani proces, ki se je nedavno vršil v Revalu proti 41 komunistom in v katerem je bil poslanec Tomp obsojen na smrt in obešen, ostali obtoženci pa obsojeni skupno na 820 let ječe. Vlada je po zadušitvi upora proglasila nad celo državo diktaturo ter imenovala za diktatorja generala Laidomreta.

Nemiri v Egiptu in Sudanu. Neizprosno stališče Anglije, ki ga je zavzela v sporu z Egiptom, je silno razpalilo egipčanske nacionalistične strasti. Ko so se morale egipčanske čete umakniti iz Sudana v Egipt, je izbruhnil med vojniki v Chartumu upor, katerega so angleške čete z orožjem morale udušiti. Egipčanski vojaki so zasedli bolnico, ubili v njej tri zdravnike ter se niso udali, dokler jih Angleži niso s topovi in strojnimi prisilili. V Kairu so na dnevnem redu demonstracije; nemire,

katere so povzročili iz Sudana došli vojaki, so Angleži končali s strojnimi. Angleške vojaške oblasti so izvršile že nebroj aretacij. Med aretiranimi so tudi trije člani bivše Zaglulpašine vlade.

Nova vstaja na Kavkazu. V celi kavkaški pokrajini od turške meje do Rostova je ponovno izbruhnil upor, katerega so komaj pred dobrim mesecem boljševiki z največjimi žrtvami zadušili. Vendar uporniki tudi to pot sigurno ne bodo uspeli, ker so se boljševiki dobro zavarovali pred vsakim presenečenjem. Na Kavkazu se nahajata dve dobrooboroženi rdeči armadi. Boljševiki so tudi temeljito razorožili domače prebivalstvo, ki ne more z golimi rokami napadati. Pač pa preti Kavkaziji strašna nevarnost od lakote. Nad 12 milijonov ljudi je v nevarnosti, da bodo morali celo zimo stradati in umirati od lakote.

Poskus revolucije v Mehiki. Ker mora v Mehiki vsaj dvakrat na leto izbruhniti revolucija, so jo skušali tudi sedaj vzpizoriti nezadovoljni vojaški krogi. Sedanja vlada pa stoji trdno ter je z lahkoto zadušila revolucionarno gibanje, obenem pa je proti upornim oficirjem zelo strogo nastopila. V mestu Tabosca je vojno sodišče obsodilo na smrt 17 višjih častnikov, med temi 4 generale in 4 polkovnike.

DOMAČE NOVICE

Vabilo. Na kvaterni četrtek ob 1 uri v Celovcu občni zbor Ženske zveze. Za isti dan popoldne so vabljeni predstojništva Marijinih družb. Dobrodošla vsaka družbenka!

Požari. Dne 27. nov. je izbruhnil pri Šoderniku v Šmarjeti, obč. Hodiše, ogenj ter vpepelil hišo z vso opravo in vsem žitom. Ogenj je nastal v podstrešju najbrž vsled iskre iz dimnika. Ko se je ogenj zapazil, je bila v plamenu že cela hiša, da je bilo mogoče rešiti samo otroke. Škoda znaša 100 milijonov, zavarovalnina pa 15 milijonov. — V Peščah, obč. Vernberg, pa so otroci sežgali uto za steljo. Ogenj se je bliskovito razširil na gospodarsko poslopje in hišo, ker je bilo vse leseno, ter uničil stroje, 3 svinje, obleko opravo itd. Škoda znaša 80 do 100 milijonov. Pazite na otroke in ne dajajte jim vžigalic!

Korupcija tudi pri nas. Sekcijski šef v trgovskem ministrstvu, Bergmann, je odstavljen. Govorilo se je že dolgo časa, da je nujno potrebno malo natančneje si ogledati uradovanje Bergmanna na tako važnem mestu, ker so se raznašale razne govorice, ki so kazale, da je njegovo poslovanje v velik kvar ministrstvu in državi. V preiskavo pride tudi cela vrsta drugih visokih funkcionarjev trgovskega ministrstva. To so uradniki, katerih imena so se navajala pri pripovedovanju o nekih „skupnih gospodarskih podjetjih“, za katera je bilo proč vrženih na milijarde davčnega denarja. Govori se tudi o napačnih vknjižbah računskih uradnikov itd. Vso stvar ima sedaj v rokah državno pravdnštvo, ki ima nalogo, da zasleduje krivce do najvišjih mest.

je zgodil čudež v stolnici, postanejo te črne lise rudeče kot sveža kri.

Zgodovina. Sv. škof Januarij je živel za časa krutega cesarja Dioklecijana. Umrl je mučeniške smrti l. 305. Zaradi čudežev, ki so se zgodili ob njegovem mučenju, se je spreobrnilo več ko 5000 nevernikov. Svetnik je ostal, ko so ga vrgli v gorečo peč, nepoškodovan. Divje zveri, katerim so ga izročili, se ga niso dotaknile. Akoravno je cesarjev namestnik bil po mučencu čudovito ozdravljen, je pustil svetnika kljub temu obglaviti. Neka pobožna žena je tekočo kri ujela. Ta kri se hrani v zgoraj omenjeni pušici do danes. Zgodovina nam priča, da se je ta čudež s svetnikovo krvjo skozi stoletja ponavljal pred tisoči in tisoči očividcev. Še se godé čudeži!

Opomba. Kdor bi se hotel o tem podrobneje poučiti, naj si oskrbi knjigo slavnega učenjaka-fizika dr. Isenkrahe: „Neapolitanische Blutwunder“, Celovec, Jožefova družba.

Ura je 10, 15 minut. Skoro eno uro in pol, kar se moli. Naenkrat! Vse postane pozorno, oči vseh uprte v pušico, ki jo sivolasi duhovnik počasi obrača — in glej v njej se pretaka živa kri. Zamah z belo rutico, srebrni zvončki zacingljajo, iz tisočerihih grl zadone vzkliki veselja kot en sam mogočen zvok, iz stolpa zadoni mogočen glas zvonov...

„Viva san Genaro!“ se sliši od vseh strani. Pušica z živo krvjo mučeničev se poda v poljub duhovščini ter ostalim vernikom.

Skozi ponosna okna se prikrađejo solnčni žarki.

Zunaj rezki zvižgi siren vseh v pristanišču zasidranih ladij, ponovni strel topov iz trdnjave naznanja čudež velikega svetnika.

Ednajst je ura, ko se iz kapele „del Tesoro“ prične vrstiti procesija, s katero se nese kip sv. Januarija ter vsi dragoceni svečniki. Med špalirjem karabinerjev pride procesija do glavnega oltarja stolnice, kjer se bere slovesna sv. maša.

Izven mesta, kraj Pozzuoli imenovan, se še dandanes hrani kamen s par črnimi lisami, kjer je bil svetnik obglavljen. Ob istem času, ko se

Avtomobilska nesreča. Trgovski potnik iz Gradca se je peljal 30. nov. z avtomobilom po cesti iz Železne Kaple proti Reberci s šoferjem in hčerko postajenačelnika v Železni Kapli. Vsled goste megle ali prehitre vožnje je zavozil šofer tik pred mostom pri Bošteju v Belo. Avtomobil se je čez visoki nasip prevrnil in obležal v Beli. Zjutraj se je našel avtomobil v vodi, pod njim mrtev šofer in nedaleč istotako oba druga.

Škrc, škrc, škrc! Tako pristriže vrtnar nekatere vejice pri mladem drevesu. Tudi pri otrocih je treba marsikaj priškrteniti, kar požene iz slabe človeške narave. Pri tem delu pomaga starešem dober mladinski list. Svetujemo vam, da še danes zahtevate eno številko našega lista — brezplačno — na ogled. „Mladi junak“, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Avtomobilske nesreče. Ker se je med železničarsko stavko avtopromet zelo pomnožil, imamo zaznamovati tudi več težkih nesreč s smrtnim izidom. V Gradcu se je peljalo s tovornim avtomobilom 22 kmetov na kmečki shod v Gradcu. Pri Peggau so se hoteli umakniti osebnemu avtomobilu, umaknili so se pa tako nesrečno, da so padli preko visoke škarpe v Muro. 4 osebe so mrtve, 15 težko ranjenih. V Ziljski dolini se je prevrnil in razbil Rosenbergov avtomobil, ki je prevažal pošto. Šofer je ranjen. Na državni praznik je skočil vsled prehitre vožnje avto s petimi osebami v Lendkanal. V istem trenutku se je na kolesu peljal mimo pri Slovencih ne ravno priljubljeni bivši okrajni glavar Rainer, ki ga je avtomobil potegnil s seboj v kanal in mu preskrbel mrzlo neprostovoljno kopel. Trije so se rešili, dva pa sta mrtva. Značilno je, da je lani ravno na isti dan skočil tudi en avtomobil v kanal.

Pliberk. V nedeljo 28. t. m. ob 9. uri dopoldne se vrši pri Brezniku v Pliberku občni zbor naturalno zavarovalnega društva proti požaru. Člani in tudi drugi, ki se za delovanje društva zanimajo, so vabljeni.

Loga ves. (Odkritje spominske plošče žrtvam svetovne vojne.) V nedeljo 24. XI. se je slovesno blagoslovila spominska plošča žrtvam svetovne vojne. Udeležila se je slavnosti in sv. maše razen velikega števila faranov in okoličanov korporativno domača požarna bramba z godbo. Maša se je darovala za padle vojake. Pri sveti maši je pel moški pevski zbor pod spretnim vodstvom gosp. Pavla Korunjaka iz Št. Ilja v ubranih glasovih. Nato se je zbralo ljudstvo (dekleta v belih oblačilih s črnimi trakovi) pred črno zakrito, z zelenjem in cvetjem okrašeno ploščo, kjer je imel domači gosp. župnik pomenben govor, nakar je pevski zbor zapel ganljivo pesem za mrtve drage „Usliši nas gospod!“ in godba zaigrala koračnico žalostinko. Medtem sta snela gosp. župan in cerkveni ključar Rainer, ki ima največjo zaslugo za to delo, črni pajčelan in zablestela je plošča z zlatimi črkami in fotografijami pred očmi množice. Videti je bilo, da je zablestela marsikateremu solza v očeh, pa kako ne, saj je bilo razpoloženje tako otožno — svečano, k čemur je mnogo pripomogel nastop požarne brambe ter pevski in godbeni zbor. Plošča je iz belega marmorja in vzdana v cerkveni zid ob glavnem vhodu, 120 cm visoka in 140 cm široka. Zgoraj jo krasi primeren velik relief z bakrenim angelom in lorberjevimi vejicami. Na čelu nosi zlat križ in na obeh straneh tega fotografije, pod njimi napis: „V spomin žrtvam svetovne vojne iz župnije Loga vas“. Nato sledi v treh vrstah po abecednem redu 31 imen vojnih žrtev z datumom in krajem smrti. Spodaj verz: „Minuli so boji, minuto trpljenje, za dom svoj preljudi smo dali življenje. Zdaj širom sveta naša trupla trohne, a gor nad oblaki spet združimo se“. Delo je izvršil kamnosek Deschmann v Celovcu, ter stane čez 10.000.000 K. Naj bo rajnim v spomin, živim pa v opomin.

Dob pri Pliberku. (Poroka.) Veselo svatbo smo obhajali v pondeljek dne 24. novembra. Zaveden slovenski fant France Sumnič, pd. Trampušev, se je naveličal samevati, zato si je izbral za ženko pridno slovensko dekle Pepco Trampuš, pd. Postrtnikovo v Dobu. Poročena sta bila pri sv. Luciji. Pri pojedini smo se spomnili tudi „Kor. Slov.“ in zbrali za tiskovni

sklad 161.000 K in 10 Din. Novoporočencema želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

Srečnja vas v Gorenčah. 22. novembra je tukaj umrl Anton Trinkans, pd. Haberl. Pošten in dober mož, skoro 20 let ključar podružnice Sv. Radegunde. Ravno na dan smrti je dobil dekanijski odlok, da je zopet za tri leta potrjen za cerkvenega ključarja. „Koroški Slovenc“ je izgubil z njim enega svojih najzvestejših prijateljev in čitateljev. Cele Gorenče so se udeležile pogreba. Prihitali so številni prijatelji in sorodniki rajnega od blizu in daleč in ga spremljali na zadnji poti. Prišli so na pogreb tudi g. ž. Uranšek iz Žvabeka. Ob grobu so govorili domači g. župnik rajnemu zadnje besede v slovo, pevci pa so zapeli ganljivo žalostinko. Spavaj v miru, blagi Anton; pokoj Tvoji duši!

DRUŠTVENI VESTNIK

»Divji lovec« v Globasnici.

Tukajšnje izobraževalno društvo je uprizorilo v nedeljo, dne 23. novembra t. l. narodno igro „Divji lovec“. Udeležba je bila kljub mrazu nadvse pričakovano dobra; ljudi je bilo od blizu in daleč toliko, da je bila velika šostarjeva dvorana skoro premajhna. So pa tudi Globašani igralci, da jim ni zlahka para v Podjuni. Imajo nekak poseben okus v igranju, zato so tudi tako privlačni.

Naše kmečko ljudstvo po pretežni večini še ni zrelo zakaj velikega duhovitega. K temu bomo prišli šele polagoma, ker naše igre ne poseča vsled izpopolnitve izobrazbe, temveč vsled družabnosti in zabave.

Vsaka umetnost izide iz ljudstva, iz naroda; tudi dramatična kot uprizorjujoča je izšla iz ljudstva. Nudimo jo tedaj narodu tako, kakor si jo je ustvaril sam. Da se to doseže, je treba ljubezni do stvari same ter mnogo požrtvovalnosti. Diletant na našem odru naj bi imel vedno pred očmi, da je učitelj svojega naroda, njegova duša bodi duša naroda.

Glavna naloga voditelja in igralcev je, da po pisatelju načrtane značaje in njih življenje predstavijo občinstvu kolikormogoče naravno in resnično. Naravno da ne smejo iti predaleč in ne nuditi več umetniškega, kar ga more prenesti občinstvo, ker se bodo tedaj slišali glasovi, da igralci nimajo pravega okusa.

Igra „Divji lovec“ se mnogo kritizira, da ima premalo vzgojnega značaja in je premalo vzgojna. Rresnica je sicer, da manjka v celoti tistih sanjavih, visokozvonečih idealov, kakoršne opisujejo drugi pesniki in pisatelji, zato pa razgrinja pisatelj pred nami kmečko življenje, kakoršno je v resnici. Da igra ljudem ugaja, nam priča buren aplavz, ki ga je občinstvo naklonilo igralcem.

Oglejmo si sedaj posamezne igralce malo natančneje. Rihtarja Zavrnika, bogatega, krutega ter vedno zemlje lačnega, ki nad svojimi načrti razočaran znori, je predstavljal Albert Breznik, ki je bil v prvi sliki premalo samozavesten, drugače pa je igral dobro. Njegova hčerka Majda — Anka Hutterjeva —, določena po brezobzirnem očetu bogatemu Gašperju, je igrala v splošnem ljubko in dovršeno, le tu in tam je prišla iz ravnovesja in kazala raztresenost. Uloga bogatega nesimpatičnega Lisjakovega Gašperja je bila slabo zasedena. Igralec se ni ujemal z ulogo. Joško Sadjak je v ulogi divjega lovca žel vsestransko priznanje. Vaškega revčka Tončka je igral Zdravko Šajn. Njegovim komičnim in umetnonaravnim kretnjam se je občinstvo do solz smejalo; je pa tudi igralec, ki stoji nad vsako kritiko. Na Špeli se je poznalo, da je šele prvič nastopila. Vsi ostali igralci so nas zadovoljili. Posebno lepo je bilo petje fantov in deklet, četudi so nekateri šele prvič nastopili, istotako nastop divjih lovcev.

Tudi topot imamo zaznamovati korak naprej. Največja zasluga zato gre pač režiserju g. Ivanu Cirgoju. Le tako naprej na potu napredka, da nam naši narodni nasprotniki ne bodo mogli očitati, da smo nazadnjaški. —t-k.

Šmihel nad Pliberkom. V nedeljo dne 14. t. m. se vrši v društvenih prostorih sestanek z zelo zanimivim sporedom. Vabljeni vsi društveniki in prijatelji izobraževalnega društva.

ZA NAŠO DECO

Sprehod.

Stopili smo iz gozda in se vlegli na mehko travo na prijaznem gričku. Na levi so nas pozdravljale črne jelke, ki so se nalahno givale v večernem solncu. Zlato žitno polje ob robu gozda se je klanjalo v hladni sapici.

Skozi valovito morje po ozki stezi smo šli pojoč in vriskajoč. Od desne in leve so nas topli v obraz težki žitni klasi. Poslušali smo in strmeli. Kakor poltiha pesem iz daljave so šumeli žitni klasi. Tu glej! Kaj je bilo? Komaj smo verjeli očem — dvoje velikih oči je zrlo v nas, potem en pogumen skok, nato šumeči klasi in slika je izginila. Velika rujava srna! Zopet se je pojavila, krasno se je ločila njena kostanjeva barva od zlatega žita. Zdaj je izginila in se zopet prikazala, kakor čolnič, ki brzo smukne po valovju. Z očem smo sledili mirnim skokom, plemenitim kretnjam, dokler ni plaho izginila med gostimi jelkami...

Dolgo smo ostali in premišljevali ter zrlili v zahajajoče večerno solnce... potem pa smo zapeli veselo pesem in odšli domov. P.

Zakaj ima jelša rdeč les?

Ko je naredil Bog volka, je bil mrtev in se ni ganil. Vrag je zahteval od Boga, da bi smel volka oživiti, kar mu je bilo dovoljeno, ako reče, da bi vstal volk na povelje božje.

Vrag je večkrat velel volku: „Vstani na moje povelje!“ ali volk se ni premaknil. Šele potem, ko je pozval vrag volka, naj vstane v imenu božjem, je oživel in se takoj zakadil v vruga.

Vrag se je ustrašil in zbežal na jelšo, a volk ga je kljub temu dosegel in vgriznil v peto, da je tekla kri iz rane po drevesu navzdol.

Od te dobe teče iz debela jelše kri, ako zasekamo vanjo, in njen les je rudeč.

Trmasi Jakec.

Jakec je sedel za mizo in premetaval žlice iz enega kraja v drugega.

„Bodi miren,“ mu reče mati, „sicer ne boš dobil sladkorja.“

Toda Jakec je bil nepoboljšiv in je razgrajal dalje. Končno je bilo dobri materi preveč, pa ga je izza mize pognala v kot. Tam je Jakec pričel jokati in je tulil celo uro. Končno se je pomiril.

„Dobro,“ pravi mamica, „mislim, da si se zadosti najokal. Vrni se zdaj k mizi!“

„Ne,“ odvrne trmasi Jakec, „nisem se še rajokal, temveč samo malo počivam.“

Ali je to res? Elica gleda skozi okno in vidi dimnik, iz katerega se vali črn dim. Čudno se ji zdi, da pa dimnik na sosedni hiši, ki je zelo majhen, ne kadi. Zato vpraša mater: „Kajne, mati, ko bo mali dimnik pošal velik, bo tudi smel kaditi?“

ZA SLOVENSKE COSPODINJE

Kurji hlev pozimi.

Stara navada pri naših kmetičah je, da zapirajo svoje kure pozimi v kravji ali svinjski hlev, da so na toplem kraju in da še tudi pozimi znesejo par jajc. Pomisliti pa je treba, da je z mokroto prenapolnjeni hlevski zrak kurjim očem jako škodljiv in da se, ko gredo na mrzli zrak, zelo lahko prehladijo in zbolijo na difteriji. Ravno isto se je dognalo pri kurah, ki živijo v zakurjenih hlevih.

Najbolje je, če imajo kure svoj lastni hlev, ki je vsaj tako velik, da lahko sedijo in da s svojo lastno toploto grejejo hlev vsaj toliko, da temperatura pri najhujšem mrazu pade samo za par stopinj pod ničlo. Zato je tudi bolje, da je hlev lesen in ne zidan. Hlev ne sme biti prevelik, da kure ne zmrzujejo, pa tudi ne premajhen, da morajo po več ur neprenehoma se-

Inserirajte v Koroškem Slovencu!

deti sključene. Ako je prostor dosti velik in ločen, je dobro, da se posujejo tla 10 do 15 cm debelo s peskom in navrh naloži malo slame. Prostor za brskanje je za kure veliko važnejši kot topel hlev, posebno če se natrosi malo žita, ker kure zjutraj navse zgodaj iščejo hrano. Zraven se položi še ena presekana repa, s katero ima kura dosti truda in se tako greje. Skrbeti je treba tudi za redno dosti vode; tako imajo kure vse, kar potrebujejo za svoje zdravje in razvoj. Hrana pa mora biti raznovrstna; ravno v tem leži vzrok, da kure pozimi tako malo nesejo, ker je hrana preveč enolična. Različni poizkusi so dokazali, da se kure z različno hrano znesle v času od 1. oktobra do konca februarja 60 jajc, medtem ko so druge poprečno znesle le 34 jajc. 60 do 70 cm od strehe naj se položijo drogi in sicer v razdalji 40 cm in 60 cm pod drogom naj se položi deska za odpadke. Tako je kurja spalnica najlepše urejena. Streha naj bo pozimi s slamo, listjem ali z mahom pokrita.

Ta ureditev kurjega hleva ne zahteva mnogo stroškov in vsak človek ga lahko sam naredi, nasprotno pa prinaša tem večjo korist. Stene in vsa oprava naj se pobeli dvakrat na leto in sicer spomladi in jeseni z apnom. Hlev se mora vsaj vsakih 14 dni osnažiti, drogovi vsak dan in slama zrahljati. Kure bodo zadovoljne in hvaležne.

GOSPODARSKI VESTNIK

Nadaljno nazadovanje cene srebru. Cena srebru v Londonu je tedni ponovno znatno padla. Upanje v skorajšnji konec meščanske vojne v Kini je zelo vplivalo na tržišče; razun tega pa so prišle iz Kine ponudbe velikih količin srebra. Cena srebra se nahaja danes na nivoju, na katerem je bila koncem septembra t. l.

Pridelek sladkorne pese je v Avstriji zadovoljiv, kakor povsod drugod, in je 20 odstotkov višji nego lani. Naše sladkorne tovarne bodo mogle izdelati od 65 do 68.000 ton sirovega sladkorja. Ker pa se ga porabi v enem letu v naši državi 100 do 120.000 ton, bo domača produkcija krila 55 do 60 odstotkov porabe.

Nekoliko števil iz državnega proračuna. Prebitek monopolne uprave 1,4 bilijona, primanjkljaj zvezne uprave 1,2 bilijona, primanjkljaj zveznih podjetij in železnic 700 milijard kron. Izdatki: deželam, občinam itd. da država 1.623.451.068.000, za penzioniste potrebuje 1.631.511.496.000, vojne grobove 215 milijonov, poslaništva in konzulate 24.834.639.000, sodstvo 292.888.100.000, šole 421.707 milijonov, spomenike 1.762.320.000, socialno upravo 1,46 bilijona, mladinsko skrbstvo 9.021.107.000, fond malih rentnikov 40 milijard, ljudsko zdravje 157.420.603.000, vojaščino 620 milijard, finančna uprava 352.447.104.000, poljedelstvo in šumarstvo 181.989.417.000, trgovina in promet 471.673.055.000, tujski promet 102 milijona, monopole 9.897.467.880.000, zvezne obrate 172.933.483.000, železnice 10.669.051.363.000 K.

Celovski trg. Zelenjave: zelje 2—3000, repa 1—1500, solata 3500—4000, hren 16.000, krompir 1500—2000, kisló zelje 4—4600, kisló repa 2000 K 1 kg. Sadje: jabolka 4—10.000, hruške 6—12.000 K za kg. Mleko in mlečni izdelki: sladko mleko 4600—5000, posneto 2500, kisló 4—4600, smetana sladka 24—28.000, kisló 20—24.000 K liter; čajno maslo 56—68.000, maslo za kuho 52—56.000, skuta 14 do 16.000 K 1 kg. Perutnina: kokoši žive 30—35.000, mrtve 40.000, stare 30.000, race 50—55.000, gosi 110—140.000 K komad. Jajce 2800—3000 K.

Bratje in sestre ne spite!

Tržne cene v Velikovcu dne 1. XII. 1924. Živina: voli 10—13.000, krave 9—14.000, ovce 8—11.000, svinje 18—20.000 K za 1 kg žive teže; svinje zaklane 27—30.000 K kg. Žito: pšenica 4500, rž 4200—4300, oves 3200, proso 3300, krompir 1300—1400 K za 1 kg.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Bankovcev je pri nas v obtoku za 7310 milijard kron. — V Italiji je bilo iz političnih razlogov zaprtih 142 socialistov. — Ker je nastalo pomanjkanje drobiža, se je vpeljalo v notni tiskarni tudi nočno delo. Ne bomo se znebili še tako kmalu papirnatih fec. — V Bolgariji je pretekli teden močno snežilo. V Ruščuku je naletelo 1 m 30 cm snega, snežni zameti pa so dosegli 8 m. — Javurek, ki je streljal na dr. Seipla, je bil obsojen v 3½ letno ječo. — Italijanski operni komponist Giacomo Puccini je umrl na operaciji v grlu. — Tekom januarja se bodo sestali v Bukarešti zunanji ministri male antante. — Nemški proračun za leto 1925 izkazuje 2½ milijarde prebitka. — V občini Vernberg je poginilo 10 svinj na kugi. — Ameriški proračun za leto 1925 izkazuje 373.743.000 dolarjev prebitka, a predsednik sviri kljub temu pred znižanjem davkov. — Število brezposelnih je na Koroškem naraslo 29. nov. na 2166.

Statistika o požarih v Združenih državah. v l. 1923 so požari v Združenih državah uničili 15.000 človeških življenj in za 500 milijonov dolarjev gmotnih dobrin. Na vsakega prebivalca odpade 5 dolarjev škode po požarih. Za zaščito proti ognju trošijo Združene države po 800 milijonov dolarjev letno, cela Evropa pa 90 milijonov dolarjev.

Strašna statistika. Japonska vlada je priobčila sedaj zaključne številke strahovitega lanskega potresa, 1. septembra. Potres je zahteval 90.000 mrtvih, 50.000 je bilo ranjenih, 14.000 jih pa pogrešajo. Te lahko prištejemo mrtvim, tako da se število zviša na 104.000. Poslopij je bilo pa razrušenih 700.000!

Koliko ljudi se na Dunaju v enem mescu rodi in umrje. Dunaj je imel koncem mesca julija 1.867.300 prebivalcev, za 273 več kot koncem junija. V tem mescu je umrlo 1954 oseb, in sicer 1039 moških in 915 žensk. Rodilo se je 2227 otrok, od teh 1161 fantov in 1059 deklet; v juniju 2522. Porok je bilo 1678, od teh 238 civilnih.

Preprečavanje neviht. Vojaški letalci v Severni Ameriki so napravili zanimive poskuse, ki so se jim večinoma obnesli. Iz višine so namreč stresli na goste oblake pod seboj večjo množino elektriziranega peska. Na ta način so mogli preprečiti dež nad dotičnim krajem in v enem primeru celo majhen snežni metež.

LIDOVA KNIHTISKARNA

SE PRIPOROČA ZA HITRO, OKUSNO
IN CENO IZDELAVO VSAKOVRSNIH
DRUŠTVENIH, TRGOVINSKIH IN DRUGIH
TISKOVIN, VABIL, OKLICEV I. T. D.

WIEN V., MARGARETENPLATZ 7

Zbirajte za tiskovni sklad!

Za tiskovni sklad so darovali:

Mesto venca na grob Josipa Uranka, pd. Sablačana v Apačah: Šporn Janez, komendant, 15.000, Požerv Valentin, Jeriše, 10.000, Požerv Ana, Jeriše, 5000, Požerv Ana, starejša, 10.000, Nuk Franc, Reberca, 6000, Mokina Martin, Klanče, 3000, Volina Matija, Klanče, 4000, Pirovc Anica, Drabunaže, 3000, Jernej Urban, Goriče, 3000, Ivan Urank, Encelna vas, 50.000 Ogris Andrej, Drabunaže, 12.000; neimenovana iz Kožentavre 10.000; Požerv Ana, Jeriše, 2000; Wilč Peter, Bekštanj, 40.000; Zupan Ignac, Obirsko, 9000; zbrano po Petru Litarju ob priliki blagoslavljanja Pomočeve žage v Bilčovsu 80.000; Miha Weber, Želuče, 10.000; Krušic Franc, Velinja vas, 10.000 K. Darovalcem najsrčnejša hvala.

Listnica upravnništva.

Mariborski naročniki, pozor! Ker je blagohotno prevzela uprava „Slovenca“ v Mariboru razpečavanje našega lista, ga bodo dobivali cenj. mariborski naročniki potom raznašalcev „Slovenca“. Cenj. naročniki naj se blagovolijo obračati v vseh upravnških zadevah na upravo „Slovenca“, Koroška cesta 1.

Vabilo

na občni zbor

Živinorejske zadruge za Libuče in okolico, ki se bo vršil na Št. Janževo, dne 27. decembra 1924 ob 9. dopolde z običajnim dnevnim redom v gostilni pri g. Mlinarju (Brückenwirtu) v Pliberku. Ob tej priložnosti se vrši tudi gospodarski shod, na katerem bo govoril g. poslanec Poljanec. **Kmetje, kmetice, pridite v obilnem številu!**

146

Načelnik.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

142 Celovec, Novi trg šte. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.

PROSTORI ZA TRGOVINO

z mešanim blagom v Šmihelu nad Pliberkom številka 3 se dajo od 15. decembra ali 1. januarja 1925 vsled družinskih razmer **v najem**. Trgovina je stara in tik farné cerkve. Vse podrobnosti se izvedo pri

Ivanu Tonicu
v Šmihelu nad Pliberkom

141

Čitajte in razširjajte
Koroškega Slovenca!

Ali si že kaj pisal v Koroškega Slovenca?